

Economie en kunst

Economie bestaat, en kunst ook; dat hebben ze dus gemeen. Voordat we ze met elkaar in verband brengen, zijn omschrijvingen gewenst.

Economie, herinner ik me, is een wetenschap die zich bezighoudt met produktie, handel en transport ter bevrediging van behoeften – inclusief de behoefte aan bezit. Het woord kan ook het studieobject aanduiden: de economie van Brazilië verkeert in een impasse.

Kunst is niet zo gemakkelijk te definiëren. 'Produktie van schoonheid' klinkt aannemelijk maar mist betekenis, daar academische en esthetische maatstaven irrelevant zijn geworden. Kitsch, waaronder rockmuziek, weggooipoëzie en achterlijk geschilder, gaat bij velen voor schoonheid door. 'Aangename prikkeling van zintuigen', wat minder abstract, is te ruim: kookkunst, 'peep shows' en boksen ('the noble art of self-defense') vallen daaronder. Hoe zou het zijn met 'cerebrale streling van zintuigen'? Te krap, vrees ik, want veel erkende muziek, dichtkunst, theater enz. is aantoonbaar vervelend en/of ondraaglijk. Maar waarom dat dan gespeeld, gedrukt, vertoond...kortom erkend?

Kunst is alles wat kunst heet. Niet bepaald een haarscherpe definitie, maar dat is het nu juist. „Beauty is altogether in the eye of the beholder” (L. Wallace, 1827 – 1905), en terwijl we van Bach, Shakespeare, Leonardo en nog een hele drom stellig weten dat ze kunst voortbrachten, is het gebied onmogelijk af te bakenen. Als iemand beweert: „Dit” (een voorwerp, een reeks geluiden, een lettercombinatie) „is kunst” en geloof vindt – dan treedt zo'n bedenkensel op als kunst. Schelpen zijn hier geen geld, maar elders wel.

Alles wat kunst heet, is handelswaar. Zolang het geloof duurt. Iedereen kent voorbeelden van, laat ik zeggen arbitraire kunst, dus ik kan volstaan met een enkel, maar wel flagrant geval: de stuitend lelijke Jurriaans die zich zelf als kunstwerk tentoonstelde en

drs. H.H. Polzer

daarvoor subsidie ontving (in Amsterdam natuurlijk).

Handige en brutale presentatie brengt het geloof teweeg. Aan gekken ontbreekt het nooit. Geloof leidt tot offers, c.q. betaling, en prediking. Het offer versterkt het geloof: men bezit nu immers schoonheid en handelswaarde. Bij voldoende offers komt de investering op gang, doordat galeries, uitgevers, concertzalen en zo meer hun geld in die kunst steken, niet om het genot maar in het vooruitzicht van winst. Zo wordt een uiting, capriool, gimmick opgenomen in een machinerie; en deze doet uiteraard haar best om het geloof te verbreiden – om te zorgen dat het kunst blijft heten. Ze heeft wel rekening te houden met de beperkte levensduur van oppervlakkige trends: iets dat alleen maar 'nieuw' is, ontsnapt niet aan veroudering en vergetelheid. Popgroepen floreren en vergaan dan. Toneelvernieuwers maken geen spraak meer. Topauteurs schrijven winkeldochters. Stromingen voeren niets meer mee.

Dit alles is vervangbaar, wordt ook terstond vervangen, daar de machinerie tot veel bereid en in staat is, maar niet tot stoppen.

Kunst (alles wat kunst heet, waaronder een percentage dat die naam verdient) is een economische factor, waar nog aardig wat

kapitaal in omgaat; cijfers vindt u elders in dit nummer, mag ik aannemen.

Zonder Goethe, Rembrandt en Casals zouden we geen wezenlijk andere wereld hebben gekregen – om nog maar te zwijgen van Kartner, de *neue Wilden* en wat dies meer zij.

Anderzijds: een kunstloze samenleving is ondenkbaar. Elke individuele boom kan gemist worden, maar we zien graag een bos. Kunst behoort in ons mentale landschap.

Moet de overheid dit bos onderhouden? Neen, behalve door middel van musea, herdenkingsmonumenten, postzegels, verfraaiing van openbare interieurs en dat soort dingen. Niet met klakkeloze subsidie – schrijversloon bij voorbeeld. Echte bossen kunnen worden uitgeroeid, maar kunst is als onkruid en gedijt overal. Ze wordt gefinancierd door consumenten en sponsors (meestal op aandrang van de machinerie) in sommige gevallen posthuum; zelfs zijn er mensen die tot in alle eeuwigheid miskend zullen blijven. Dat hindert niet. Bomen genoeg. Kunst wordt onophoudelijk geproduceerd, hoe onlucratief of gebrekkig ook. Het bos mag grotendeels uit piepschuim bestaan, mits het maar op een bos lijkt.

Lieden die graag dichten, boetseren, tokkelen, dansen, vertolken moet men hun gang laten gaan, voor zover ze niemand hinderen. Het is echter absurd hen voor dit verlangen te belonen. De behoefte aan kunst wordt hoe dan ook ge-
dekt.